

formája, teológiai tartalma segített közelebb jutni a testvérfelekezet igazi titkáig, a felszín alatt, a külsőségek mögött rejlő igazi lényegéig.

S a mást felfedezve, a valódi értékekre rácsodálkozva az eltérésben megtalálni az egy nagy közöset, amiről, akiről minden szól. Katolikus módon. Római, wittenbergi vagy genfi katolikus módon.

Ökumenikus lelke nekem különösen azokban a pillanatokban hiányzik, amikor liturgikus gyakorlatként egy-egy evangélikus istentiszteleten szembesülünk az egyház töredezett voltával: Mindannyian vágyunk az eucharisztikus közösségre, de nem, nem lehet, még nem jött el az idő. Ilyenkor Dobszay László még a prelúdiumot megelőzően odaállt a padok elé, s csendesén, szűkszavúan, de a lényegyet elmondva vallott: mi nem mehetünk oda az evangélikus úrvacsorai oltárhoz. Ahogy fordítva sem lehet. Fáj ez a tény. De hadd fájjon, s ebből a fájdalomból szülessen kitaró imádság azért, hogy egyszer együtt ülhessünk mi, különböző tradíciójú tanítványok Jézus asztalánál.

Dobszay László előrement, s reménységünk szerint színről színre láthatja azt, amit mi még csak remélhetünk, s amit az Újszövetség egyetlen próféta irata János nagy látomásaként élénk tár: Isten gyermekei együtt ülnek a Bárány menyegzőjén, s az, aki diabolos (=szétdobáló, összezavaró erő), azaz az ördög már nem választhatja el őket: sem az Atyától, sem egymástól. Ott már teljes az ökumené.

Szintén a régi időkre kell visszatekinteniünk, mikor Dobszay egyházzenei tevékenysége kapcsán a templomi szkolákról szólunk. Bár előadónk nem az ős-szkolások generációjához tartozik, úgy érzem, elég régi és sikeres szkolavezetői tevékenysége miatt személyében összekapcsolódik egy régebbi és egy újabb generáció, s ez feljogosítja, hogy a témáról hitelesen szóljon. Következik Tőkés Tünde, a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola tanára, a felső-krisztinavárosi plébánia szkolavezetője.

Tőkés Tünde: Dobszay László és a templomi szkolák

A 60-as évektől —még a II. Vatikáni zsinat előtt— Dobszay tanár úrban megérelődött a magyar nyelvű gregorián gondolata.

A gondolatot egy hatalmas szellemi munka és átgondolt, a gyakorlati kérdések legapróbb részletét is számba vevő, fáradságot nem kímélő pedagógiai és szervezőmunka követte.

Zeneiskolás növendékeivel próbálgatta, ízlelgette a magyar nyelvre átültetett tételeket, ám igazi, életszerű kipróbálására először a Törökőri plébánia Szendrei Janka vezette kórusában került sor. A többnyire fiatal lányokból álló együttes akkor még nem énekelt rendszeresen. A Tanár úr mindig egy-egy ünnepre szóló, teljes propriumot adott át az énekeseknek, és saját maga kísérte éneküket. Az elsők között nagybőjt 1. vasárnapjának tételeit és Péter-Pál ünnepének változó részeit szólaltatták meg. Az énekekhez mindig szövegmagyarázat, hittan- és liturgiaoktatás is társult. Ekkor még nem volt szempont, hogy

könnyű legyen az ének, sőt, a pentaton dallamvezetés sem, hiszen a gregorián-kutatásban még nem volt ismert a magyar dialektus.

A magyar nyelvű gregorián kipróbálásának második állomása a Rókus-kápolna lett. Az alkalmoszerű éneklések itt rendszeressé váltak, minden héten tudatosan és szisztematikusan felépített rend szerint került sorra a teljes miseanyag. Az orgonánál mindig a Tanár úr ült, s játékaival megkönnyítette a nép bekapcsolódását a tételekbe.

Ezzel párhuzamosan, 1970-től az Egyetemi templomban a zsolozsmaanyag kipróbálására került sor, a kispapok közreműködésével. A zsolozsmát többnyire a Tanár úr tanította be. Az esztergomi hagyomány szerinti vesperásokban néhány latin nyelvű rezponzórium is megszólalt a Rókus-kápolna szkólás lányainak közreműködésével. Elkészült a magyar nyelvű zsolozsma első összegyűjtése, az Egyetemi templom *Vesperále*-ja.

1975-ben Csanád Béla professzor úr, készülő hittankönyvéhez, énekes melléklet szerkesztésére kérte fel Dobszay Lászlót, ez lett a *Kis magyar Uzuális*, mely antifónákat és teljes magyar nyelvű ordináriumot tartalmazott. (Mindez természetesen az Egyházügyi Hivatal érdeklődését is felkeltette, ezért az anyagokat a Tanár Úr lakásán, sőt, még az Úri utcai épületben is rejtgetni kellett.)

Mindezek közben egy általa vezetett csoport lázasan dolgozott a teljes Zsol-tárkönyv szakrális magyar nyelvre történő átültetésén, mely a magyar nyelvű propriumok és a zsolozsmaanyag alapja lett.

1978-tól Szendrei Janka az alsó-krisztinavárosi templomban alapított szkólát. Ekkor már javában folytak az *Éneklő Egyház* szerkesztésének előkészületei. A kb. 40 gyerekből álló kórus feladata az volt, hogy kipróbálja, az egyszerű, a korábbi éveknél jóval könnyebb, egyszerűbb tételek alkalmasak-e egy nagy létszámú hívő közösség énekének.

Később, 1983-tól mintegy 12 éven át Dobszay tanár úr a Szondi utcai templomban vezetett szkólát, melynek tagjai zeneileg teljesen képzetlen, ám a tanítást hittel fogadó felnőttek voltak.

Mindezekről azonban sokáig semmit nem tudtam.

Másodéves zeneakadémistaként lettem a Schola Hungarica tagja. Egy egészen új világ tárult fel előttem: noha katolikus hitben nevelkedtem, rendszeres templomba járóként soha nem hallottam efféle éneklést.

Janka néni invitálására az alsó-krisztinavárosi templom „kis-szkólájának” is tagja lettem. Teljesen lenyűgözött mind a zene, mind a liturgia átélésének új módja.

Ötödéves koromban úgy éreztem, katolikusként és zenészként szinte kötelességem, hogy magam is erre az útra lépjek. Akkori felső-krisztinavárosi plébánosunk, Nagy Imre atya felkérésére nekiláttam a szkólaalapításnak, mindenféle gyakorlat nélkül. Ma már elég merész vállalkozásnak tűnik.

Talán jelzésértékű, hogy az első szkólás éneklésünkre, melyen hat, 10 éves körüli kisdíák énekelt, advent 1. vasárnapján, éppen a zeneakadémiai diplo-

makoncertem másnapján került sor. E két munka, a tanári és a szkolavezetői, azóta is életem két pillére, egyik a másikat kiegészíti, támogatja.

Kórusunk létszáma idővel gyarapodásnak indult. Nem csak a sok kirándulás, tábor, farsangolás, utazások, a közösség életét színesítő egyéb programok vonzották az újakat. A gyerekek megtapasztalták, hogy sem a magyar, sem később, a latin nyelvű, nehezebb gregorián tételek nem okoznak nekik semmiféle gondot. Hiszen épp ilyesmit tanultak az óvodában és az iskolában is! Az ott tanult népdalok fordulatai és az *Éneklő Egyház* antifónái ugyanis jó barátságban vannak egymással. Ma már a próbákon játékból „versenyt futunk” az idővel: stopperrel lemérjük, hány perc alatt tanulunk meg egy új antifónát vagy egy Alleluja-zsoltárverset.

2000 táján néhány felnőtt —zömmel szkolácsszülő— keresett meg azzal, hogy megirigyelték a gyerekeiktől a jó programokat, látják, milyen jól érzik magukat, tartanak-e nekik a kórust?

Hát persze! Elkezdtük a munkát, és javasoltak is motettákat, könnyebb miséket. Na, jó, mondtam, de először az introitust és a kommúniót kell átvenni! Megható volt őszinte értetlenkedésük — egy gyakorló, katolikus hitben leélt élet közepén. Szerencsére a gyerekek jó példája megadta a kezdő lökést ahhoz, hogy mindig egy kicsit előrébb lépjünk.

Idővel a felnőttek is megbarátkoztak a gregoriánnal, sőt, ma már a Graduale Romanum tételeit is szépen éneklük. Palestrina, Mozart, Orbán György művei szépen megférnek az egyszerű vagy díszesebb propriumtételek mellett.

Kórusunk ma, a 31. évben már csaknem 100 fős közösséget alkot. A gyerekek az ötödik osztálytól kezdve átkerülhetnek a „nagykórusba”. Büszkék arra, hogy a felnőttekkel énekelhetnek, pláne a kisfiúk, amikor a tenor szólámat erősíthetik! A rendszeres szolgálat mellett sok egyéb program is erősíti az összetartozást. Mondhatnánk, ez természetes is, hiszen a zene, az éneklés nagy összetartó erő, s egy kórus általában jó közösség is. De nem csak erről van szó!

A színtiszta bibliai szövegek és a lelkünk mélyére hatoló dallamok sokakban fölébresztették a vágyat a mélyebb hitéletre. Jó néhány fiatal keresztfőjére, elmaradt elsőáldozására került sor kórusunk tagjai között. Sok felnőtt beszélt arról, hogy hitében megerősödött, számára „kinyílt az ég”, mióta a liturgiát így énekeljük. Meglett férfiak —köztük mérnök, informatikus, orvos— vezetnek rendszeresen a vesperásokat, nagy ünnepeken a matutinumot. Az évek óta énekeltek zsoltárok nekik nemhogy unalmasak volnának, hanem — ahogy elmondják— egyre jobban elmélyítik hitüket, s tartalmuk a megélt élettapasztalat tükrében egyre elevebbé válik.

A legnagyobb dicsőretnek tartom, hogy a templomunkban tartott diplomaliturgia után, melyen a gyerek- és felnőttiskola is énekelte, a Tanár úr csak annyit mondott: igen, ilyesmire gondoltam.

Nyilvánvalóvá vált, hogy amit csinálunk, az az Egyház egyetemes hitét közvetíti. Nem a mi személyes érdemünk, nem az egyéni tehetségünk, hanem a 2000 éves Egyház szólal meg a szkolák énekeiből.

Hála és köszönet mindenkinek, aki erre minket megtanított, aki megalkotta az Énektárakat, aki lehetővé tette, hogy 2015-ben is az Egyház sajátos kifejezési módján, a gregorián énekkel imádkozhatunk. Deo gratias!

Talán a 80-as évek elejére tehető, amikor az egyházzene-oktatásról már nem csak a templom falai között lehetett gondolkodni, s Dobszay, ezt hamar felismerve egyik motorja volt annak a kezdeményezésnek, hogy a világi oktatásba is megpróbálják adaptálni a sok évszázados hagyományokkal rendelkező egyházi énekesiskolai oktatás módszereit. Amely, mint tudjuk, nagyon közel áll Kodály elképzeléséhez, bár Kodály az adott korban ezt csak egyházzenei orientáció nélkül valósíthatta meg. Bubnó Tamást, a Budapesti Énekes Iskola művészeti vezetőjét kértem fel, hogy e témát ismertesse, ő azonban nem tudott eljönni, így írását Mezei János olvassa fel.

Bubnó Tamás: Az énekesiskola

Erről is Dobszay László tehet, hogy én most nem tudok itt lenni! Pedig mennyire szeretnék...! Ám ebben az órában éppen a nyíregyházi Szent Efrém Napokon adjuk elő a Dániel-játékot. S erről is Dobszay László tehet, hogy ti. ezen a napon hogy hol, milyen alkalommal és hogy mit... Akkor tehát mindenről a Tanár úr tehet? Igen, nagyjából igen. Arról is, hogy ezt a rövid megemlékezést Mezei János olvassa föl Önöknek, Nektek.

Hogy máris eltértem az írásom tárgyától, a feladatomtól? Látszólag igen, de lényegileg csak azt mondhatom: az eddig leírtak is mind az énekes iskoláról szóltak. Mert az énekesiskola nem pusztán egy pedagógiai program vagy terv, nem is csak egy intézmény vagy intézmények összessége, hanem magatartásforma, sőt életvitel. Állandóan csak a baj van vele, meg a nehézség. — Ja, hát akkor nem kell csinálni, ha ez ilyen rossz — mondta egyszer egy oktatási referens. — Rossz? Ki mondta, hogy rossz, hiszen ez nagyon is jó, sőt remek dolog! (Ezen a ponton aztán egy csomó ember már elveszti a beszélgetés fonalát...)

A Budapesti Énekes Iskola archívumában ott található a Dobszay Lászlónak szóló válaszlevél, amelyben Tóth elvtárs, az V. kerületi Tanács illetékese elutasítja az énekesiskolás oktatás bevezetésére irányuló elképzelést a Deák Téri Általános Iskolában. Dátuma: 1984. április. Indoklás: Budapest egyik legfrekvenciáltabb iskolájának szellemiségével és kiemelt státuszával nem fér össze ideológiailag ez az tervzet. (Tudjuk ugye, hogy ennek az iskolának a jogutódját ma úgy hívják: Deák Diák Általános Iskola, ahol 1997 óta 200 énekes iskolás gyerek tanul...)

Mert Dobszay már az elutasítás másnapján tárgyal Szabó Helgával és Bánlaky László igazgatóval az Óbudai Leövey Klára Ének-zene Tagozatos iskolában létrehozható énekesiskolás programról, ami el is indul 1984 szeptemberében. Műhelyvezetők: Párkai István, Rohmann Imre, Soós András, Kéringér László, Mezei János és Sirák Péter. A sokak által nem kívánt újszülött világra jött, Körber Marika bábáskodása mellett cseperedni kezdett, s a Fővárosi Tanács egyik